Stockholms universitet

Studiehandledning

Didaktik i yrkesutbildning

(7,5 hp)

Hösten 2025

YP10LÄ Vård

Kursansvarig: Katarina Lagercrantz All

YP10LÄ VAL

Kursansvarig: Janne Kontio

YP10LÄ Allmän

Dragana Vujanic Eriksson

Kursansvarig: Dragana Vujanic Eriksson

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Kursens innehåll

Kursen ger en introduktion till läraryrket och du kommer att få lära dig mer om kunskap, lärande, undervisning och ledarskap. Du kommer att få stifta bekantskap med läroplanen för gymnasiet och exempel på ämnesplaner för yrkesprogram.

Kursen behandlar
- didaktiska teorier och didaktisk forskning
- undervisningsmetoder och arbetsformer
- yrkesutbildning i ett didaktiskt perspektiv
- lärares ledarskap
- språkutvecklande arbetssätt
- olika kunskapsformer inom yrkesutbildning

Det finns många teorier om lärande, något som du kommer att få fördjupa dig i, i en senare kurs. I den här kursen är det främst en fördjupning i hur man kan tänka om generell didaktik och ämnes-/yrkesdidaktik. Didaktik och pedagogiska principer i praktiken skriver Geijer och Scheja om (2021) och kan ses som en didaktisk grundbok, men fler titlar i litteraturlistan, t ex Håkansson och Sundberg (2020), Lindqvist (2015), Dahlkwist (2019) och Kontio & Lundmark (2021) tar upp didaktiska frågeställningar.

I och med Lpf 94 blev skolan målstyrd. Här påpekas också att lärarna är de professionella som väljer vägen till målet, vilket innebär att valet av undervisningsformer och undervisningsmetoder är lärarens/arbetslagets.

Som en introduktion till din verksamhetsförlagda praktik (Vfu) ska du få bekanta dig med ämnesplaner och kursinnehåll på yrkesprogram och fundera över hur din ämneskunskap kan göras förmedlingsbar till målgrupperna gymnasieungdomar och vuxenstuderande.

Allt fler elever inom yrkesutbildningen har ett annat modersmål än det svenska. Det är därför viktigt att i mötet med dessa elever ha kännedom om språkutvecklande arbetssätt som kan främja elevers lärande. Du har möjlighet att läsa om detta i ett antal texter från skolverket.

Begreppet kunskap kan i vardagslag te sig som ett oproblematiskt begrepp, men redan Aristoteles talade om olika kunskapsformer, episteme, techne och fronesis. Gustavsson (2004) redogör för de olika kunskapsformerna, former som alla går att knyta till yrkesarbete, liksom till lärarens arbete.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- planera för och presentera ett eget undervisningsområde i vald framställningsform,

- identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och till lärarens ledarskap,
- redogöra för och diskutera hur språkutvecklande arbetssätt i undervisningen kan gynna elevers lärande
- diskutera betydelsen av olika mediers och digitala miljöers roll för pedagogisk verksamhet.

Kursens upplägg

Kursen genomförs som distansstudier på halvfart. Distansformen på kursen betyder att undervisningen är koncentrerad och förlagd till fyra sammankomster. Vid sammankomsterna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar, seminarier, redovisningar och gruppdiskussioner. Även information om VFU ingår liksom information om utbildningen som helhet. Mellan sammankomsterna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur, diskussioner på Athena samt arbete kring kursens examinationsuppgifter. Athena ska fungera som ett ”virtuellt klassrum” och är ett slutet klassrum för studenter som har tillhörighet till denna kurs. De obligatoriska seminarierna sker via Zoom. För att räknas som närvarande krävs att du deltar med både ljud och bild. Kontrollera i god tid innan att din mikrofon, kamera och uppkoppling fungerar.

Kursansvariga lärare är: Katarina Lagercrantz All: katarina.lagercrantz@edu.su.se Dragana Vujanic Eriksson: dragana.vujanic.eriksson@edu.su.se
samt Janne Kontio: janne.kontio@edu.su.se

Kursadministratörer nås via e-post: yrkeslarare@edu.su.se

Momentöversikt och schema

DAG	DATUM	TID	INNEHÅLL
onsdag torsdag	3 september 4 september	09.00-16.00 09.00-16.00	**Seminarier.** Presentation. Introduktion av utbildningen som helhet. Introduktion av kursens innehåll och examinationsuppgifter. Introduktion av Athena. Gruppindelning. Grupparbeten – styrdokument. Föreläsningar om didaktik, kunskap, språkutvecklande arbetssätt samt att möta elever med speciella behov. Eventuellt info om Vfu-placeringar. Information om Vfu-modell, (VFU-portfölj och bedömning av Vfu). Gruppdiskussioner. Gruppförberedelser – examinationsuppgift A.
	8-15 september		Asynkron gruppdiskussion i Forum på Athena utifrån litteraturen

onsdag	24 september		Uppgift C lämnas in under **Uppgifter/Uppgift C** på Athena.
måndag	29 september	09.00-16.00 Zoom	**Seminarium.** Gruppredovisningar – presentation av valfritt ämnesmål relaterat till en kurs på ett yrkesprogram (uppgift A). Litteraturdiskussioner/analyser. (VFU-portfölj och bedömning av Vfu)

DAG	DATUM	TID	INNEHÅLL
måndag	13 oktober		Uppgift D läggs in vid anvisad plats i Athena så att den granskande kurskamraten och kursläraren får åtkomst till texten.
måndag	20oktober	9.00-16.00 Zoom	**Seminarium.** Presentation i grupper av varandras examinationsuppgifter. Utvärdering av asynkron diskussion/Athena. IKT.
måndag	27 oktober	23:59	**Lämna senast in slutversion av Uppgift D.** Lämnas i **Uppgifter/Uppgift D** slutversion på Athena.

Examinationsuppgifter

I examinationsuppgifterna ska du synliggöra att du uppnår kursens förväntade studieresultat.
Vissa bedöms utifrån skalan A-F, andra bedöms som G eller U.

A Gruppuppgift

I den första gruppuppgiften ska du synliggöra att du uppnår målet *”redogöra för och presentera det egna undervisningsämnet i vald framställningsform”.* Förberedelserna för den här uppgiften påbörjas redan under våra första seminariedagar och gruppen fortsätter sedan planeringen via mail och Athena inför redovisning vid seminariet den **29 september** Ni ska välja ut ett ämnesmål relaterat till en kurs på ett yrkesprogram och under ca 15-20 minuter iscensätta en undervisning med syftet att vi som deltagare ska uppnå målet. Använd er av Pedagogiska principer i praktiken av Geijer och Scheja (2021) i uppgiften, men ta också gärna hjälp av Långström och Viklund (2010) när ni väljer undervisningsmetod/-er. Uppgiften syftar till att ge en inblick i hur olika framställningsformer kan användas för att presentera ett kunskapsinnehåll, dels genom att själv planera och genomföra en fingerad undervisningssituation och dels genom att ta del av andras presentationer. *Kursmålet bedöms med G eller U. För att bli godkänd på momentet krävs att du deltar i förberedelser och presentation på ett aktivt sätt.*

B Individuell uppgift samt gruppdiskussion

Under Kursinformation i Athena finns olika frågor/diskussionsområden med anknytning till den obligatoriska kurslitteraturen. Alla i gruppen ska starta en diskussionstråd utifrån de angivna frågorna. (Den som är snabbast har flest valmöjligheter.) Lägg in inlägget i Athena vid platsen för din grupp och rubriken Diskussion uppgift B. Den som startat tråden förväntas vara extra aktiv för att hålla diskussionen igång, men alla i gruppen ska ge minst en kommentar till varje inlägg.

Denna diskussion ska ske **mellan 8-15 september**. Det innebär att du måste starta tråden senast i mitten av perioden för att dina gruppmedlemmar ska hinna läsa och kommentera. *Kursmålet bedöms med G eller U. För att bli godkänd på momentet krävs att du har startat en tråd utifrån någon av de angivna frågorna/områdena och att du deltagit aktivt i diskussionen på Athena.*

Den här uppgiften är tänkt att underlätta skrivandet av Uppgift D. Den ligger också till grund för uppfyllandet av lärandemålet *”tillämpa och kritiskt granska IKT som plattform för lärande”*. Vid vårt sista seminarium utvärderar ni och kritiskt granskar hur Athena fungerat som en plattform för lärande i den här uppgiften.

C Individuell skriftlig uppgift – undervisning av andraspråkselever

I den här skriftliga individuella examinationsuppgiften ska du visa att du uppfyller lärandemålet *”att arbeta språkstödjande”*. *Kursmålet bedöms utifrån G och U.*

Redogör för hur du som lärare kan stötta elever med svenska som andraspråk. Utgå från de 4 punkterna; lyssna, tala, läsa och skriva och beskriv konkret hur du som lärare kan arbeta med dessa i din undervisning och diskutera hur det kan bidra till elevers språkutveckling, referera till aktuell litteratur i referenslistan. Diskutera parallell och integrerad språkundervisning och hur dessa olika former kan påverka elevernas lärande. I uppgiften ingår också en diskussion om skillnaden mellan vardagsspråket och yrkesspråket för möjligheten att medverka i arbetslivet och samhället. Du ska i texten genomgående referera till relevant kurslitteratur.

För att bli godkänd på uppgiften ska du ha refererat till följande obligatorisk litteratur i litteraturlistan: Dahlström & Gannå, Skolverket (2012a), (2012b), (2016). Förutom den obligatoriska litteraturen rekomenderas även referenslitteratur som Skolinspektionen (2014), Ncpodden och Nilsson.

Skriv en text som omfattar minst 1000 och max 1500 ord, (exklusive försättsblad, referenslista och ev. innehållsförteckning) textstorlek Times New Roman 12, 1,5 radavstånd. **Texten läggs in senast den 24 september i Uppgifter/Uppgift C på Athena**. Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget inom samhällsvetenskap. Oavsett vilket referenssystem som används ***ange alltid författare, årtal och sida/sidor.***

D Individuell skriftlig uppgift – didaktiska utmaningar

I den här skriftliga individuella examinationsuppgiften ska du visa att du uppfyller lärandemålet *”identifiera didaktiska utmaningar och relatera*

dessa till didaktiska strategier och till lärarens ledarskap”. Uppgiften bedöms utifrån skalan A-F.

Du kan närma dig denna uppgift ganska fritt men din text skulle kunna se ut på detta sätt: Utgå från ett av de didaktiska utmaningar som är fastställda, koppla till kurslitteraturen och till egna erfarenheter. Resonera om hur didaktiska strategier kan användas för att hantera den utmaning du fokuserar på. Ditt resonemang ska också inbegripa de didaktiska frågeställningarna vad, hur, varför och för vem. Koppla ditt resonemang till litteraturen, men det är viktigt att underbygga resonemanget med egna tankar och erfarenheter. När du använder termer och begrepp från litteraturen måste det framgå av din text att du förstår innebörden av dessa i det aktuella sammanhanget. Det räcker därför inte att återge vad författarna har skrivit, utan det ska framgå att du är förtrogen med begreppen och kan sätta in dessa i det aktuella sammanhanget. Kom ihåg att du inledningsvis bör presentera vad du ska ta upp i texten. Det är viktigt att det framgår vilken didaktisk utmaning du ska resonera om. Knyt också ditt resonemang till ledarskap utifrån litteraturen t ex genom att reflektera över tänkbara följder av lärares olika förhållningssätt i relation till din/dina didaktiska utmaning/-ar.

De didaktiska utmaningar du har att välja på i uppgiften är:

- Att planera undervisningen utifrån vad som kan bedömas som relevanta kunskaper
- Skapa ett gott klassrumsklimat
- Att möta elever med olika behov och som befinner sig på olika kunskapsnivåer
- Att som yrkeslärare möta vuxna elever med tidigare arbets-och livserfarenheter med sig in i utbildningen
- Att balansera alla yrkeslärarens många olika roller och identiteter
- Att möta alla utmaningar som kommer med att yrkesutbildningar måste hantera och lära ut arbetet med yrkestext
- Att möta dagens skolas och yrkeslivets behov av och utmaningar med digitaliseringen
- Att som yrkeslärare samarbeta med andra yrkeskategorier i skola och arbetsplatsbaserat lärande

För att bli godkänd på uppgiften måste du referera till, Håkansson & Sundberg (2020), Lindqvist (2015), Dahlkwist (2019), Kontio & Lundmark (20021), Geijer & Scheja (2021), Godhe & Hashemi (2019), Fejes, Muhrman, Nyström (red.) 2020), men använd gärna fler källor från kurslitteraturen.

Skriv en text som omfattar minst 1500 och max 2000 ord, (exklusive försättsblad, referenslista och ev. innehållsförteckning) textstorlek Times New Roman 12, 1,5 radavstånd. Det skall finnas referenser enligt något vedertaget system. Notsystemet och parentessystemet är vedertaget

inom samhällsvetenskap. Oavsett vilket referenssystem som används *ange alltid författare, årtal och sida/sidor.*

Texten ska läggas in vid anvisad plats i Athena under respektive grupp senast den **13 oktober** för att den kurskamrat som ska presentera och granska texten vid seminariet **20 oktober**, har åtkomst till den, men också så att övriga gruppmedlemmar kan ta del av den inför seminariumet. Granskningen innebär att lyfta fram styrkor och svagheter i texten och också ge förslag till eventuella förbättringar. **Slutversionen av texten ska läggas in under Uppgifter/uppgift D i Athena senast den 27 oktober.**

Om du är förhindrad att delta vid det sista seminariet lämnar du in en skriftlig presentation och granskning av en kurskamrats text till författaren och kursläraren, likaså en reflektion över användningen av IKT i kursen (se ovan – uppgift B).

Ordinarie examinationstillfälle

Examinationsuppgift C ska lämnas in **den 24 september 2025.** Examinationsuppgift D ska lämnas in senast den **27 oktober 2025.** Om du inte lämnat in examinationerna till dessa datum, eller om examinationsuppgifterna inte är godkända ges ett nytt tillfälle **15 december 2025.** Om inte uppgiften lämnas in vid det första ordinarie examinationstillfället kan uppgiften se något annorlunda ut.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat.

Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om Du använder andras text så att Du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter Du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja

resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden!

Examinations- och bedömningskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygskala.

Examinationsuppgift D

Studenten visar på förmåga att:

A
… identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett fördjupat, problematiserande och självständigt sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen och trådar knyts mellan olika källor. Texten ska vara väldisponerad, ha tydliga referenser och en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

B
… identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett nyanserat och självständigt sätt. Texten innehåller ett flertal väl valda referenser från kurslitteraturen. Texten ska vara väldisponerad, ha tydliga referenser och en språkbehandling som utmärks av klarhet och bearbetning.

C
… identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett bra sätt. Texten har inslag av självständiga och nyanserade resonemang. Texten innehåller goda anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha god disposition, referensteknik utan större brister och en bra språkbehandling.

D
… identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett tillfredsställande sätt. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha tillfredsställande disposition, referensteknik utan större brister och ett godtagbart språk.
E
… identifiera didaktiska utmaningar och relatera dessa till didaktiska strategier och ledarskap på ett tillräckligt bra sätt. Texten innehåller anknytningar till kurslitteraturen. Texten ska ha godtagbar disposition, referensteknik utan större brister och ett godtagbart språk.

Fx
Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F

Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

För att bli godkänd på kursen krävs också att examinationsuppgift A och B är godkända, att du granskat en kurskamrats text och kompletterat eventuell frånvaro i samråd med kursansvarig lärare. Vid frånvaro vid två eller fler schemalagda seminarier anses dock studenten inte ha genomgått kursen och behöver gå om kursen for godkänt betyg.

Obligatorisk litteratur

Dahlkwist, Matts. (2019). *Lärarledarskapet*. Liber. (Kap. 1, 2, 3, 7, 8) (ca 200 s)

Dahlström, Malin, & Gannå, Lisa. (2017). *En didaktisk modell för integrering av yrkes- och sfi-undervisning inom YFI-projektet.* Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet. (ca 30 s)

Fejes, Andreas, Muhrman, Karolina, & Nyström, Sofia. (2020). *Om vuxenutbildning och vuxnas studier. En grundbok.* Studentlitteratur. (Kap. 8, 10 och 16) (55 s)

Geijer, Lena, & Scheja, Max. (2021). *Pedagogiska principer i praktiken. Beprövade undervisningsgrepp i det praktiska lärarskapet.* Liber. (ca 100 s)

Godhe, Anna-Lena (red.), & Sofkova Hashemi, Sylvana (red.). (2019). *Digital kompetens för lärare.* Gleerups. (170 s)

Håkansson, Jan & Sundberg, Daniel. (2020). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning.* Natur & Kultur. (s. 89-110, s. 123-208) (ca 100 s)

Kontio, Janne (red.), & Lundmark, Sofia. (red.) (2021). *Yrkesdidaktiska dilemman.* Natur & Kultur. (300 s)

Lindqvist, Per. (2015). Ödmjuk orubblighet: en avgörande (och rimlig) kvalitet i lärarens yrkeskunnande*. Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik,* 1(1), 61-74. (ca 15 s)

Skolverket. (2012a). *Få syn på språket – Ett kommentarmaterial om språk- och kunskapsutveckling i alla skolformer, verksamheter och ämnen*. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (30 s)

Skolverket. (2012b). *Greppa språket – ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (150 s)

Skolverket. (2016). *Språk i yrkesämnen.* Stockholm. Skolverket. (Läggs ut i Athena) (10 s)

Skolverket. (2012). Läroplan för vuxenutbildningen. Kapitel 1 och 2. SKOLFS 2012:101. (Läggs ut i Athena)

Skolverket. (2011). Läroplan för gymnasieskolan. Kapitel 1 och 2. SKOLFS 2011:144. (Läggs ut i Athena)

Skolverket. (2020). Så använder du styrdokumenten inom komvux på gymnasial nivå. https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-gymnasial/laroplan-for-vux-och-amnesplaner-for-komvux-gymnasial/sa-anvander-du-styrdokumenten-inom-komvux-gymnasial

Referenslitteratur

Broberg, Åsa., Eliasson, Eva., Lagercrantz, Katarina. (2019). *Språkutvecklande arbetssätt på yrkesprogram*. Institutionen för pedagogik och didaktik. Stockholms universitet. http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1525668/FULLTEXT01.pdf

Diaz, Patricia. (2019). *Digitala verktyg för språkutvecklande undervisning.* Studentlitteratur

Eliasson, Eva. (2019). Att undervisa för utveckling av yrkeskunnande i vård och omsorg. *Nordic Journal of Vocational Education and Training*, 9(1), 66-88.

Gustavsson, Bernt. (2004). *Vad är kunskap?* Skolverket. (Läggs ut under texter i Athena.) (120 s)

Hansson, Anders. (2010). *Salutogent ledarskap. För hälsosam framgång*. Gothia Fortbildning.

Långström, Sture, & Viklund, Ulf. (2009). *Metoder – undervisning och framträdande*. Studentlitteratur.

Nilsson, Nils-Erik. (2016). *Språkets betydelse för effektivt lärande*. Gleerups.

Nationellt centrum för svenska som andraspråk, NC-podden. https://soundcloud.com/ncpodden-sprakochyrke

Nationellt centrum för svenska som andraspråk
En dialogisk och erfarenhetsbaserad språk- och yrkesundervisning

Nationellt centrum för svenska som andraspråk
Att utveckla en integrerande språk- och yrkesdidaktik

Skolverket (2011) Gymnasieskola 2011.
https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65942e/1553963779361/pdf2597.pdf